

Riabchenko E. V., senior lecturer of the Chair of Greek Philology and Translation of Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), marioupoli@ukr.net

Migration policy of the Republic of Cyprus at the end of the 20th century – in the beginning of the 21st century

Present paper examines the trends of the Cyprus migration policy at the end of the 20th century and at the beginning of the 21st century. Attention was paid to the development of the migration policy of the Republic of Cyprus, which after the declaration of independence, was a donor of migrants. The economic growth of the country at the end of the 20th century dramatically changed it to the recipient country of migrants. The purpose of this paper is to analyze migration flows to the Republic of Cyprus in the context of global change in the modern world. It outlines the migration situation in the Republic, analyzes the external factors that contributed to the arrival of foreigners to Cyprus and clarifies the main problems facing the situation of migrants in Cyprus. Also, attention is paid to migrants from Ukraine, their employment on the island, as well as of the migrants from neighboring countries and from post-Soviet countries. It is concluded that the integration of foreigners to the cultural, political and social life of the Republic of Cyprus has influenced public opinion and life style. As the participation of foreigners became an integral part of the Cypriot society, this required a clear elaboration of the legislative framework in the context of the European integration of the Republic of Cyprus.

Keywords: migrants, migration policy, migrants' integration, tolerance.

* * *

УДК 327.81(470):341.218.2(479.224)«20»

Теленко О. М.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), oliatelenko@gmail.com

РОСІЯ ЯК ДЕРЖАВА – ПАТРОН РЕСПУБЛІКИ АБХАЗІЯ

Досліджено роль і значення Росії у розвитку Абхазії. З'ясовано, що хоча Республіка Абхазія як незвідома держава існує з початку 90-х рр. XX ст., зусилля Росії з її підтримки пожевавилися після російсько-грузинської війни 2008 р. Визначено причини російської допомоги Абхазії: геополітичне розташування цієї незвіданої держави, доступ до трубопроводів, що транспортують вуглеводневі ресурси, перехожджання вступу Грузії в НАТО, розширення сфери впливу на пострадянському просторі, протидава визнання Косово Заходом. Показано, що Російська Федерація активно підтримує Абхазію у сфері безпеки, має там свої військові бази. Підкреслено, що РФ є головним спонсором бюджету і торговельним партнером Абхазії, а російська культура і мас-медіа активно впливають на свідомість її громадян. З'ясовано, що поповненню лав прихильників Росії в регіоні сприяє видання громадянам РА російських паспортів. Зазначено, що хоча більшість жителів Абхазії позитивно ставляться до російської підтримки, однак надають перевагу незвіданому статусу своєї держави.

Ключові слова: Абхазія, міжнародне визнання, російська підтримка, російсько-грузинська війна, Сухумі, Південний Кавказ.

Незвідома Республіка Абхазія існує вже понад двадцять років. Відповідно до принципів міжнародного права, РА є складовою частиною Грузії, однак остання не контролює цю територію. За умов обмеженої міжнародної підтримки Абхазії нелегко, але вона все ж надає перевагу незвіданому статусу на міжнародній арені замість перебування під контролем грузинського уряду. Вагому допомогу Абхазії надає Росія, яка є її державою-патроном. Політична, військова, економічна, фінансова, технічна та інші види допомоги з боку Російської Федерації дають Абхазії можливість вижити за складних умов. Своєю чергою, Росія отримує суттєві геостратегічні вигоди від зміцнення зв'язку з цією державою. Кавказький регіон російська влада розглядає як такий, що сприяє забезпеченню її національної безпеки. Перебування Абхазії в орбіті РФ сприяє зміцненню її південного кордону і розбалансовує внутрішньополітичну ситуацію в Грузії. Розширення

геополітичного простору Росії неоднозначно сприймається багатьма країнами світу не лише через поширення її впливу на Абхазію, а й в світлі загострення ситуації на Сході України, зміцнення її позицій в Південній Осетії, вплив у Придністров'ї. Актуальність теми публікації зумовлена необхідністю поглибленого вивчення політики Росії на пострадянському просторі та тих загроз, які тягне за собою поширення її впливу на території, що належать визнаним державам світу.

Втручання Росії у розвиток незвіданих держав на теренах колишнього СРСР, діяльність цієї держави на міжнародній арені протягом останніх років, насторожують світове співтовариство і привертють увагу науковців. Дослідження моделі поведінки РФ дає можливість передбачити її дії і попередити негативні тенденції, викликані ними. Політику Росії щодо Абхазії досліджували А. Аванесян [1], П. Андрусечко [2], М. Бадер [12], А. В. М. Геррітс [12], І. Кірова [13], Дж. Комаї [10], А. Кохен [9], Г. Соловій [5], Т. Фреар [11], А. Цховребова [6]. Водночас в українській політичній науці тема залишається малодослідженою. Ця проблематика потребує комплексного вивчення з акцентом на тих сферах життєдіяльності регіонів, в яких політика Російської Федерації відіграє найпомітнішу роль.

Мета дослідження полягає у дослідженні ролі Росії як держави – патрона Республіки Абхазія, виявленні інтересів Російської Федерації у цій незвіданій державі та визначенні засобів впливу на Абхазію з боку РФ.

Більшість незвіданих держав світу значною мірою залежать від своїх держав-патронів. На пострадянському просторі ключові позиції в цьому сенсі займає Російська Федерація. Заступництво нових політичних утворень вона вважає одним з елементів свого утвердження на міжнародній арені та трансформації сучасної системи міжнародних відносин через ослаблення тих держав, на території яких виникли ці утворення. Однією з маріонеткових утворень Росії є Республіка Абхазія. За час її існування відносини між обома державами суттєво еволюціонували, а рівень міжнародної ізоляції Абхазії неодноразово змінювався.

Незалежність Абхазії була проголошена її Верховною Радою в 1994 р., після грузино-абхазького конфлікту 1992–1993 р. Це був конфлікт, під час якого Грузія намагалась зберегти свою цілісність, а Абхазія – домогтися розширення прав автономії, а потім – і незалежності. Російська сторона у 90-х роках XX ст. формально намагалась зберегти нейтральний статус, хоча її збройні формування, які залишилися ще з радянських часів, були звинувачені Тбілісі у веденні розвідувальних операцій [5, с. 102]. Ще в 90-ті роки влада Абхазії просила РФ прийняти її до свого складу як «асоційовану державу», однак тоді РФ не була готова вчинити цей крок [11, с. 6].

Підтримка Абхазії Росією зростає внаслідок грузино-абхазької війни 2008 р., яка розпочалась зі збройного протистояння грузинської влади і сепаратистів Південної Осетії. Після обстрілу грузинських сил 8 серпня 2008 р., в Тбілісі анонсували про відновлення конституційного ладу в самопроголошеній республіці Південній Осетії. Росія, не бажаючи миритися з цим, втрутилася в конфлікт. Під час прямого сухопутного вторгнення російської армії в країну танкові бригади росіян вийшли за межі Південної Осетії і вступили в Кодорську ущелину. Таким

чином, конфлікт поширився на ще один сепаратистський регіон – Абхазію. Росія бомбардувала грузинські міста, військові бази та об'єкти військової інфраструктури, залучила до бойових дій військово–морські сили. В результаті війни Росія визнала Південну Осетію та Абхазію як держави і налагодила з ними дипломатичні відносини.

До захоплення грузинських територій Росія ретельно готувалася щонайменше протягом двох з половиною років. Причиною цьому слугував новий курс грузинської влади, спрямований на демократизацію та співпрацю з Заходом. Після «революції троянд» Грузія показала, що реформи спроможні змінити обличчя країни. До того ж президент Грузії М. Саакашвілі впорався з сепаратизмом в Аджарії – грузинській території, де сепаратизм проявлявся вже на початку 90–х років [2]. Після подій серпня 2008 р. ситуація в Абхазії змінилась кардинально. Тепер тут запанували дві протилежні тенденції: зростання російського впливу і патронаж – з одного боку та ослаблення міжнародної присутності в регіоні – з іншого.

Пояснити підтримку Абхазії Росією можна багатьма причинами. Так, А. Аванесян вважає, що територія Абхазії має стратегічне значення для зовнішньої політики Москви, оскільки відкриває їй доступ до західних районів Грузії. Особливий інтерес становлять найбільший у Закавказзі військовий аеродром у Гадауті (Бомбора) і Сухумський аеропорт, який має одну з найкращих злітно–посадкових смуг у світі на цій широті і може приймати вантажні літаки «Руслани» [1]. Отже, на перше місце дослідниця виводить геополітичне розташування Абхазії, яке дає Росії переваги у поширенні впливу на кавказький регіон загалом і на Грузію зокрема. Крім того, контроль над республікою зміцнює військово–політичну та безпекову складову російської політики.

І. Кірова пов'язує російську політику підтримки сецесіоністських устремлінь Абхазії і налагодження міцних зв'язків з її жителями із спробами Грузії вийти зі сфери інтересів Росії. Ця політика проглядалася у російській військовій підтримці цих утворень під час їхніх конфліктів з Грузією на початку 90–х років. Після короткого періоду охолодження вона знову поживилася починаючи з 1999 р., коли Грузія проголосила свій намір стати членом НАТО. А 2004 р. позначився моментом, коли М. Саакашвілі і його уряд, які прийшли до влади внаслідок «революції троянд», показали готовність ігнорувати Москву і просувати амбіційну програму реінтеграції, а також міцно закріпити Грузію на Заході. Росія використовувала конфлікти в Абхазії та Південній Осетії, щоб перешкодити євроатлантичним амбіціям Грузії і повернути її в свою орбіту. Виступаючи на російській військовій базі на півночі Грузії тогочасний російський президент Дмитрій Медведєв 2011 р. заявив, що російська війна 2008 р. в Південній Осетії успішно перешкодила експансії регіону НАТО [13, с. 13]. Росія вважає пострадянський простір сферою своїх геополітичних інтересів, а провокування конфліктів у державах, які гіпотетично можуть звільнитися від російського впливу і зблизитись із Заходом, є частиною її політики.

Подібної точки зору дотримуються А. Кохен і Р. Е. Гамільтон, наголошуючи на тому, що серед цілей Москви було перешкодження вступу Грузії в НАТО.

Вони також вважають, що збільшення підтримки Абхазії було попередженням для України про те, що її прагнення членства в цій організації можуть призвести до війни або до її розчленування. До того ж, РФ прагнула зміцнити свій контроль над Кавказом, зокрема над стратегічними трубопроводами, що транспортують вуглеводневі ресурси, а також відновити свій вплив (так звану «сферу привілейованих інтересів», висловлюючись офіційною мовою Росії) на пострадянському просторі і поза його межами, в разі необхідності, за допомогою сили [9, с. 1–3]. Дослідники наголошують на енергетичній сфері, яка використовується як традиційний засіб поширення впливу Росії у світі. Південний Кавказ, до якого належать Грузія, Вірменія та Азербайджан, розглядається як такий, що сприяє забезпеченню інтересів РФ у сфері енергетики.

В. Мартінс висунув чотири взаємопов'язані гіпотези, якими обґрунтував переваги для Росії від її визнання Абхазії 2008 р.: 1) Росія визнала Абхазію на знак протесту проти війни в Косово і подальшої його незалежності; 2) Росія визнала Абхазію на знак протесту проти рішення М. Саакашвілі приєднатися до НАТО; 3) Росія визнала Абхазію для того, щоб контролювати військові бази на її території; 4) Росія визнала Абхазію, оскільки хотіла використовувати її територію під час Зимових олімпійських ігор 2014 р. у Сочі [15, с. 6–9]. Справді, Росія завжди протиставляла визнання Абхазії та Південної Осетії визнанням західними державами Косово. Це співвідноситься з гіпотезою про приєднання Грузії до НАТО, оскільки це, як і перше положення, посилює вплив США та ЄС, а контроль військових об'єктів на території Республіки зміцнює безпекову складову політики Росії. При підготовці до олімпіади РФ і РА співпрацювали, однак загалом очікування від цієї події обох сторін були завищеними. Абхазія, наприклад, сподівалася, що проведення олімпійських ігор поблизу її території сприятиме її міжнародному визнанню, однак цього не сталося. Вона очікувала започаткування регулярного авіасполучення з Росією, але і це не справдилось через брак часу.

Політика Росії щодо Абхазії корелюється з ширшою стратегічною метою РФ на теренах колишнього СРСР. Росія бачить зміцнення своїх позицій на міжнародній арені шляхом утвердження себе в державах, розташованих поблизу її кордонів. А. В. М. Геррітс і М. Бадер вважають, що загальна мета Росії на пострадянському просторі полягає у зміцненні її панівного становища, яке базувалося б на політичних, економічних і безпекових зв'язках, що поєднують сусідні країни з Росією без зазіхання на їх формальний суверенітет. Це бажання включає такі традиційні безпекові інтереси, як стабілізація кордонів і спроможність проектувати свою військову силу на регіон і поза його межі. Щоб витіснити західну присутність з регіону і реалізувати свою бажану глобальну роль, російські лідери неодноразово наголошували, що Росія переслідує «привілейовані інтереси» щодо сусідства. Російські амбіції також охоплюють економічні інтереси і захист російського внутрішнього політичного порядку від зовнішніх загроз. Росія не лише прагне ізолювати себе від небажаних зовнішніх впливів, особливо демократичних перетворень, а й має на меті перешкоджати їм поза межами своїх кордонів [12, с. 299].

Війна з Грузією дала можливість Росії значно розширити свою військову присутність в регіоні. Є чіткі

ознаки того, що Росія планує перебувати в Абхазії довго. Про це свідчать створені нею нові військові об'єкти та безпекові інституції. Російські військовики допомагають владі регіону охороняти кордони з територією, яка перебуває під контролем Тбілісі, а також узбережжя Чорного моря.

У військовій сфері Абхазія та Росія уклали 2009 р. оборонну угоду на 49 років, яка дає можливість останній розташовувати в цій незвіданій державі своїх військовиків. Росія вклала чималі кошти у відбудову військової інфраструктури, створила чорноморську військово-морську базу в абхазькому порту Очамчіра, за 60 км на південний схід від столиці Абхазії Сухумі, поблизу лінії припинення вогню, встановленої внаслідок серпневої війни з Грузією. Розташовані там російські кораблі можуть контролювати грузинські територіальні води аж до турецького кордону. РФ відновила військово-повітряну базу радянських часів Бамбора в районі Гадаута. Там знаходиться найбільший на Південному Кавказі військовий аеродром з 4-кілометровою злітно-посадковою смугою, яка закінчується менш ніж за сто метрів від моря, що дає можливість літаку злетіти над морем і не бути розпізнаним ворожим радаром на початкових етапах польоту [8]. Спільні російсько-абхазькі військові загоны перебувають у Гальському районі, який межує з контрольованими Грузією територіями. В листопаді 2014 р. Абхазія уклала новий союзницький договір, покликаний сприяти зміцненню військових та економічних зв'язків обох держав. На честь дев'ятої річниці російсько-грузинської війни в серпні 2017 р. російський президент В. Путін відвідав Абхазію і вкотре запевнив її у військовій підтримці.

Російський вплив можна проілюструвати наслідками надання абхазьким жителям російського громадянства. З 2003 р., коли РФ почала надавати російське громадянство і видавати відповідні паспорти жителям колишніх радянських республік, більшість громадян Абхазії отримали російське громадянство. Це дало можливість абхазцям не лише подорожувати за кордон, а й отримувати російську пенсію [11, с. 7]. У 2016 р. середній розмір такої пенсії абхазьких жителів становив 120 дол. США і згідно з інформацією місцевого відділу статистики, відповідав середньостатистичній пенсії [10, с. 8]. Російський паспорт дає абхазцям свободу пересування, а літнім людям та їхнім сім'ям допомагає отримувати надходження з російського пенсійного фонду. Це вписується в загальну стратегію Росії, яка відома під назвою «паспортизація». Вона має на меті збільшення кількості лояльних до російського режиму осіб на пострадянському просторі.

Росія є головним спонсором бюджету Республіки Абхазія. Російський рубль є офіційною грошовою одиницею Абхазії. Понад 50% абхазького бюджету офіційно надходить або завдяки прямій фінансовій російській допомозі, або завдяки торгівлі з Росією. Так, з серпня 2008 р. по травень 2010 р. Росія витратила на розвиток Абхазії приблизно 900 млн. дол. США. Російська допомога включає не лише інвестиції, позики, субвенції і технічну допомогу, а й прямі виплати населенню [14, с. 7]. У 2009–2013 рр. російські інвестиції в Абхазії становили 11 млрд. рублів, або 60% абхазького щорічного бюджету [7]. Росія планує продовжити сприяння соціально-економічному розвитку Абхазії, а

фінансування інвестиційних проєктів на 2017–2019 рр. передбачено в обсязі 6 млрд. рублів [3].

Головним імпортером абхазьких товарів знову ж таки є Росія. З Абхазії вона імпортує головне вино і цитрусові. Понад 1 млн. російських туристів щорічно відвідують Абхазію, їх стало ще більше після того, як відносини Росії з Заходом загострились через Україну і рубль знецінився. Щоліта тисячі російських туристів перетинають безвізовий кордон РА, щоб відпочити на дешевих курортах і майже порожніх пляжах Чорного моря, а це є ще одним джерелом доходів регіону. З Абхазією тією чи іншою мірою співпрацюють понад 50 російських регіонів [7].

РФ сприяє інфраструктурному розвитку і постконфліктній відбудові в Абхазії: протягом останніх років вона побудувала і відновила дороги, залізниці та урядові будівлі. Завдання з інфраструктурного розвитку Абхазії покладені головне на Міністерство регіонального розвитку Росії, хоча офіційно його повноваження поширюються на суб'єктів Російської Федерації, а не на іноземні території [12, с. 302].

Російська культура проникає в усі сфери суспільного життя Абхазії. Із розширенням впливу російського телебачення на території Абхазії, російська мова стала головною мовою отримання новин з-за кордону. В Абхазії залишилося приблизно 20 тис. етнічних росіян, але ця кількість неухильно зменшується, оскільки старше покоління відходить, а молодь залишає Республіку, щоб навчатися і жити в Росії, де кар'єрні перспективи кращі [7]. Однак присутність російських меншин, становище російської мови і популярність російської культури та мас-медіа забезпечують Росію додатковими важелями впливу на Абхазію.

Абхазці, вважаючи Росію гарантом у сфері безпеки та приймаючи її фінансову допомогу, все ж бояться бути поглинутими нею. Поки що не зрозуміло, чи є анексія Абхазії кінцевою метою РФ. Як пише В. Мартінс, можливо, після того, як Росія візьме від Абхазії усе, що їй потрібно, вона знайде інші «гарячі точки» і полишить цю республіку напризволяще [15, с. 12]. Згідно із соціологічним опитуванням, проведеним паризьким інформаційним агентством «Medium Orient» у травні 2016 р., лише 27% населення Абхазії виступає за її вбачення до складу Росії, а 45,2% надають перевагу збереженню незалежності в теперішньому вигляді. Водночас оцінка розвитку відносин з Росією виявила майже повний консенсус в абхазькому суспільстві: 89,8% опитаних оцінюють ці відносини більшою чи меншою мірою позитивно. На території РА було опитано 1000 респондентів за загальнонаціональною репрезентативною вибіркою, включаючи представників головних етносів, які проживають в Абхазії, в тому числі абхазців, вірмен, росіян, грузинів [4].

На думку А. Цховребової, федеральний центр Росії погано контролює абхазьку внутрішню політику. Прийом до складу Росії ще одного недостатньо контрольованого суб'єкта ослабить вплив Москви на Північному Кавказі. Той факт, що популярність Росії в Абхазії тепер дуже висока, не заперечує логіки регіонального прагматизму, яка об'єктивно змушуватиме абхазьку еліту максимально відстоювати свою самостійність у внутрішніх справах. Враховуючи відсутність прагнення Абхазії стати частиною Росії, сценарій приєднання Абхазії до Росії

розглядається як малоімовірний [6]. Статус-кво РА поки що влаштовує обидві сторони. Найбільш ймовірно, вона ще довго залишатиметься де-факто незалежною квазідержавою на Чорному морі, буфером між Росією та Грузією.

Отже, ще починаючи з 90-х років ХХ ст. Республіка Абхазія розраховувала на підтримку Москви, однак тоді вона мала обмежений характер. Зростати підтримка розпочала після офіційного визнання Абхазії 2008 р. Росією та ще декількома державами. Тоді РА стала частково визнаною, однак залежною від Російської Федерації державою. Абхазія розуміє, що без військової допомоги Росії вона б швидко перейшла під контроль Грузії. Без фінансового сприяння не могла б функціонувати її економічна система. Інтереси Росії в Абхазії багатогранні й охоплюють політичну, енергетичну, безпекову та економічну сфери. Підтримка Абхазії є своєрідним тиском на Грузію у відповідь на її дрейф у напрямі Заходу та перешкоджає вступу Грузії до НАТО. Приєднання Абхазії до РФ наразі є малоімовірним через настрої, які панують серед населення цієї держави, – з одного боку, та небажання Росії поповнювати свій склад слабким і проблемним регіоном – з іншого. Тому найбільш реальним варіантом є поступове поглинання Абхазії Російською Федерацією та ще більше втягування цієї незвизнаної держави у сферу російських геополітичних інтересів.

Список використаних джерел

1. Аванесян А. А. Абхазия и Южная Осетия в сфере геостратегических интересов России / А. А. Аванесян // Теория и практика общественного развития. – 2013. – №8. – С.239–241.
2. Андрусечко П. «М'яка підчеревина» Росії / П. Андрусечко // Український журнал. – 2010. – №9. – С.24–3. Ганга А. Россия инвестирует в Абхазию более 6 млрд. рублей в 2017–2019 годах / А. Ганга // Известия. – 2017. – 8 августа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://iz.ru/630039/2017-08-08/rossiia-podderzhit-razvitiie-abkhazii-i-investiruet-bolee-6-mlrd-rublei>
3. Опрос в Абхазии: 45,2% за сохранение независимости; 27% за вхождение в состав России. – 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ethnoglobus.az/index.php/vse-novosti/item/1817>
4. Соловий Г. Грузино-російська війна на Кавказі: історія, причини і наслідки / Г. Соловий // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2009. – Вип.1. – С.101–105.
5. Цховребова А. З. Южная Осетия и Абхазия в контексте национальной геостратегии России / А. З. Цховребова // Философия права. – 2010. – №3. – С.122–126.
6. Achba A. Abkhazia – Russia's tight embrace / A. Achba. – European council on foreign relations. – 2016. – 1st September [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ecfr.eu/article/essay_abkhazia_russias_tight_embrace
7. Cohen A. Georgia: Russia plans three military bases in Abkhazia / A. Cohen. – 2009. – February 06 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.eurasianet.org/departments/insightb/articles/eav020609g.shtm>
8. Cohen A. The Russian military and the Georgia war: lessons and implications / A. Cohen, E. R. Hamilton. – Strategic Studies Institute. – 2011. – 101 p.
9. Comai G. The external relations of de facto states in the South Caucasus / G. Comai // Caucasus analytical digest. – 2017. – 28 April. – №94. – P.8–14.
10. Frear Th. The foreign policy options of a small unrecognized state: the case of Abkhazia / Th. Frear // Caucasus Survey. – 2014. – April. – Vol.1. – №2. – P.83–107.
11. Gerrits A. W. M. Russian patronage over Abkhazia and South Ossetia: implications for conflict resolution / A. W. M. Gerrits, M. Bader // East European Politics. – 2016. – Vol.32. – №3. – P.297–313.
12. Kirova I. Public diplomacy and conflict resolution: Russia, Georgia and the EU in Abkhazia and South Ossetia / I. Kirova. – Los Angeles: Figueroa Press, 2012. – 88 p.
13. Kolossov V. Violence in the Caucasus: economic insecurities and migration in the «de facto» states of Abkhazia and South Ossetia / V. Kolossov, J. O'Loughlin // Eurasian Geography and Economics. – 2011. – №5. – P.1–24 [Electronic resource]. – Access mode: <http://dx.doi.org/10.2747/1539-7216.52.5.1>
14. Martins V. The geopolitics of Abkhazia's sovereignty / V. Martins // Portuguese Journal of International Affairs. – 2010. – Spring–Summer. – №3. – P.3–14.
15. Avanesjan A. A. Abkhazija i Juzhnaja Osetija v sfere geostrategicheskikh interesov Rossii / A. A. Avanesjan // Teorija i praktika obshhestvennogo razvitiija. – 2013. – №8. – S.239–241.
16. Andrusechko P. «M'jaka pidcherevyna» Rosiyi / P. Andrusechko // Ukrayins'kyj zhurnal. – 2010. – №9. – S.24–25.
17. Ganga A. Rossiya investiruet v Abhaziju bolee 6 mlrd. rublej v 2017–2019 godah / A. Ganga // Izvestija. – 2017. – 8 avgusta [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa: <https://iz.ru/630039/2017-08-08/rossiia-podderzhit-razvitiie-abkhazii-i-investiruet-bolee-6-mlrd-rublei>
18. Opros v Abhazii: 45,2% za sohranenie nezavisimosti; 27% za vhozhdenie v sostav Rossii. – 2016 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa: <http://ethnoglobus.az/index.php/vse-novosti/item/1817>
19. Soloviy H. Hruzyno-rosiys'ka vijnna na Kavkazi: istoriya, prychny i naslidky / H. Soloviy // Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. – 2009. – Vyp.1. – S.101–105.
20. Chovrebova A. Z. Juzhnaja Osetija i Abkhazija v kontekste nacional'noj geostrategii Rossii / A. Z. Chovrebova // Filosofija prava. – 2010. – №3. – S.122–126.
21. Achba A. Abkhazia – Russia's tight embrace / A. Achba. – European council on foreign relations. – 2016. – 1st September [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ecfr.eu/article/essay_abkhazia_russias_tight_embrace
22. Cohen A. Georgia: Russia plans three military bases in Abkhazia / A. Cohen. – 2009. – February 06 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.eurasianet.org/departments/insightb/articles/eav020609g.shtm>
23. Cohen A. The Russian military and the Georgia war: lessons and implications / A. Cohen, E. R. Hamilton. – Strategic Studies Institute. – 2011. – 101 p.
24. Comai G. The external relations of de facto states in the South Caucasus / G. Comai // Caucasus analytical digest. – 2017. – 28 April. – №94. – P.8–14.
25. Frear Th. The foreign policy options of a small unrecognized state: the case of Abkhazia / Th. Frear // Caucasus Survey. – 2014. – April. – Vol.1. – №2. – P.83–107.
26. Gerrits A. W. M. Russian patronage over Abkhazia and South Ossetia: implications for conflict resolution / A. W. M. Gerrits, M. Bader // East European Politics. – 2016. – Vol.32. – №3. – P.297–313.
27. Kirova I. Public diplomacy and conflict resolution: Russia, Georgia and the EU in Abkhazia and South Ossetia / I. Kirova. – Los Angeles: Figueroa Press, 2012. – 88 p.
28. Kolossov V. Violence in the Caucasus: economic insecurities and migration in the «de facto» states of Abkhazia and South Ossetia / V. Kolossov, J. O'Loughlin // Eurasian Geography and Economics. – 2011. – №5. – P.1–24 [Electronic resource]. – Access mode: <http://dx.doi.org/10.2747/1539-7216.52.5.1>
29. Martins V. The geopolitics of Abkhazia's sovereignty / V. Martins // Portuguese Journal of International Affairs. – 2010. – Spring–Summer. – №3. – P.3–14.

References

- Telenko O. M., PhD in political science, associate professor of international relations and diplomatic service department, Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), oliatelenko@gmail.com*
- Russia as a patron–state of the Republic of Abkhazia**
- The article deals with the Russian role and value in the development of the Republic of Abkhazia. It is found out that although the Republic of Abkhazia exists as an unrecognized state since the beginning of 1990–s, the efforts of Russia on its support intensified after Russo–Georgian war in 2008. Reasons of the Russian support of Abkhazia are defined: geopolitical location of this unrecognized state, control over the energy sector in Caucasus, the intention of Georgia to become a member of NATO, the establishment of the sphere of influence on the territory of the former USSR, the opposition to the recognition of Kosovo by Western states. It is shown that the Russian Federation contributes to security of Abkhazia and has an opportunity to control military bases on Abkhaz territory. It is stressed that*

Russia is a main sponsor of the budget of the Republic and the main importer of Abkhaz goods. It is stressed that Russian culture and mass-media influence on the consciousness of Abkhazian citizens. It is found out that there are many supporters of Russia in the region because the citizens of Abkhazia receive Russian passports. It is stated that although most Abkhazians evaluate Russian help positively, they prefer indefinite status of their territory.

Keywords: Abkhazia, international recognition, Russian support, Russo-Georgian war, Sukhumi, South Caucasus.

* * *

УДК 341.485(=479.24)(045)

Гулиев А. Д.,
доктор юридических наук, профессор
кафедры международного права,
Национальный авиационный университет,
Заслуженный работник образования Украины
(Украина, Киев), arifgulyev@ukr.net

ИСТОРИЧЕСКАЯ ПРАВДА О ВЕКОВОМ ГЕНОЦИДЕ АЗЕРБАЙДЖАНЦЕВ

Раскрываются засекреченные факты и поднимаются закрытые ранее темы, благодаря этому становится возможным воссоздать подлинную картину исторической прошлого азербайджанского народа и дать объективную оценку искаженным ранее событиям.

Ключевые слова: геноцид, история, азербайджанцы, армяне, Россия, Иран, Турция, объективная оценка, искаженные ранее события.

(статья друкється мовою оригіналу)

После длительного мирного периода возродилось национально-освободительное движение, что в результате развала в 1917 году Российской империи завершилось обретением независимости тремя основными населяющими Закавказье народами – грузинским, азербайджанским и армянским.

Поощренная этим успехом Армения, в течение всего XX века пыталась захватить территории Грузии и Азербайджана, что продолжается до сих пор. Поражение России в первой мировой войне, чему в значительной степени способствовала часть лидеров большевистской партии во главе с платным агентом Германии А. Парвусом и его «учениками» В. Лениным и Л. Троцким, поставило страны Закавказья в трудное положение [1, с. 57].

Восстановив свою независимость государственности Азербайджана, стало возможным воссоздание объективной картины исторического прошлого азербайджанского народа. В наши дни раскрываются истины, что были засекречены и запрещены долгие годы, выявляется подлинная суть фальсифицированных в свое время фактов.

Актуальность. Армяно-азербайджанское противостояние оставило кровавый след в истории Азербайджана и даже Турции. История политики геноцида и агрессии армянских националистов учинившийся против азербайджанского народа на протяжении двух веков, не получали истинной политически-правовой оценки. Сегодня общество все еще в замешательстве: где историческая истина, поэтому в статье изложено выводы научного исследования. Ранее были попытки квалифицировать как геноцид только один факт истребления азербайджанцев, произошедшего в марте 1918 г. Однако история помнит все трагические события, происходившие в Азербайджане, начиная с начала XIX

века, которые сопровождалась массовым избиением народа и незаконным захватом азербайджанских земель.

Цель работы – проанализировать и раскрыть конструктивный подход изучение про геноцида. «Геноцид, неоднократно осуществленный против азербайджанского народа и не получивший в течение длительного времени должной политико-правовой оценки, является одной из таких нераскрытых страниц истории»... лишь 80 лет спустя – 26 марта 1998 года в Указе Президента Азербайджанской Республики «О геноциде азербайджанцев», подписанном общенациональным лидером Гейдаром Алиевым, этим чудовищным событиям оценка и 31 марта объявлено «Днем геноцида азербайджанцев» [2] и давший всестороннюю политико-правовую оценку происшедшему и проявлением народной памяти о трагических событиях в истории азербайджанского народа [3].

«На различных этапах истории армянские националисты в целях реализации мифической идеи «Великой Армении» осуществляли против наших соотечественников этнические чистки, депортации и геноциды. Одной из самых чудовищных трагедий, учиненных против азербайджанского народа, являются массовые расправы, совершенные с особой жестокостью 100 лет назад – в марте-апреле 1918 года дашнакско-большевистскими вооруженными отрядами, действовавшими под мандатом Бакинского Совета. В те дни в городе Баку, а также в других городах и уездах, входивших в Бакинскую губернию, десятки тысяч мирных жителей были убиты именно из-за их этнической и религиозной принадлежности, были разрушены населенные пункты, стерты с лица земли памятники культуры, мечети и кладбища. Впоследствии еще более озверевшие армянские националисты продолжили нечеловеческие деяния, учинили массовые расправы, грабежи и этнические чистки в Карабахе, Зангезуре, Нахчыване, Ширване, Иреване и других регионах» [4].

Сегодня, когда всплывают засекреченные факты и поднимаются закрытые ранее темы, становится возможным воссоздать подлинную картину исторического прошлого азербайджанского народа и дать объективную оценку искаженным ранее событиям [5, с. 8; 6, с. 164–169].

По мнению азербайджанских специалистов, XX век запомнится миру крайне отвратительным и невиданным дотеле армяно-тюркским противостоянием. Цель этой армянской политики – изгнание азербайджанцев с их исторических земель и создание на «освободившейся» территории «Великой Армении» (Однако в секретных соглашениях великих держав (Англия, Франция, Россия, США, Италия) нигде не была поддержана идея создания «Великой Армении» об абсурдности идеи) [7].

На протяжении всей истории геноцид против азербайджанцев осуществлялся в результате русско-армянского партнерства. Таким путем Российская империя хотела закрепиться на Южном Кавказе, а Армения, пользуясь покровительством России, желала захватить исконные азербайджанские земли и построить на них «Великую Армению».

«После Полтавской победы Петр I смог перейти к имперской политике, целью которой было усиление влияния России на соседние и отдаленные земли.